

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת ויגש****וּלְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמֵשׁ חֲלִפֹת שֶׁמֶלֶת**

"לְכַלֵּם נָתַן לְאִישׁ חֲלִפֹת שֶׁמֶלֶת וּלְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְחֲמֵשׁ חֲלִפֹת שֶׁמֶלֶת", ע"כ (ויגש מה כב).

הנה תיבת חלפות קמא הכתוב אצל האחים מלא וא"ו כתיב, ואילו תיבת חלפת תניינא הכתוב אצל בנימין חסר וא"ו כתיב, וצריך ביאור.

-א-

בספר פרדס יוסף (ויגש מה כב) כתב: "לכלם נתן לאיש חלפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חלפות שמלות"... והובא בשם הגאון ר' הירש מברלין ז"ל¹ **מה שכתב לכלם נתן חלפות בוי"ו ולבנימין חלפת חסר**, עפ"י מה שאמרו חז"ל (תנחומא עקב י) "שני לחת העדות" (כי תשא לא יח) חסר כתיב, מלמד שהיו שתיים שוות, **וכמו שכתב רש"י** (כי תשא שם, וכ"ה עקב ט י). **נשמע דחסר וי"ו מראה על השווי**, ולכן באחי יוסף דלא היו כולם שווים בקומה, א"כ השמלות שנתן להם לא היו שווים באורך ורוחב כתב חלפות, אבל שמלות שנתן לבנימין שהיו שווים כתב חלפת, עכ"ל.

ומבואר דאצל האחים שהיו החלפות שונות זו מזו שכל אחד קבל כפי מידתו כתיב חלפות מלא וא"ו, משא"כ לגבי בנימין שהיו כל החלפות שוות במדתם קראם חלפת.

-ב-

מגילה (טו א) "לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימין נתן.. חמש חלפות" (ויגש מה כב), אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו, דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו, נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. **אמר רבי בנימין בר יפת, רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות**, שנאמר "ומרדכי יצא... בלבוש מלכות תכלת" וגו' (אסתר ח טו) ע"כ.

ובלקוטים סוף ספר שנות אליהו על זרעים (ד"ה במסכת מגילה)² צריך לי עיון דהדרא קושיא לדוכתיה דאעפ"כ הטיל קנאה בין האחים. ותירץ דהא יש להקשות מאי פריך הגמרא דבר שנצטער כו' יכשל, **דילמא חמש חלפות של בנימין היו גרועים משל האחים והיו שווים בדמים, שחלפות שמלות שנתן לאחיו היו שווים כחמש חלפות כו' של בנימין**. וצ"ל **דכה"ג פריך שפיר דאם** היה גרועים ובדמים שווים לענין מאי עשה יוסף זה, על כרחך שהיו בגדים חשובים כמו בגדים של אחיו, לכך פריך הגמרא דבר שנצטער כו'. והשתא משני רמז רמז לו, וא"כ לפי"ז **יכול לומר דחמשת בגדים של בנימין גרועות משל אחיו וחלפות של אחיו היו שווים בדמים כמו חמש חלפות של בנימין, ומה שעשה יוסף כן רק משום דרמז רמז שעתיד בן לצאת כו'**, עכ"ל.

בספר מרומי שדה (שם) כתב, רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו כו'. ועדיין צ"ע דהא שמא יקנאו בו, וכי היה להם לדעת את הרמז. אבל **במקרא מרומי שהיה חמש חלפות שמלות שווין כחליפה אחת דידהו, משום הכי כתיב בדידהו חלפות מלא ובנימין חסר**, וא"כ לא היה להם להתקנאות, עכ"ל. מבואר טעם שינוי לישנא דקרא בתיבת חלפות, שאצל האחים מלא וא"ו כתיב ואצל בנימין חסר וא"ו, לרמז שלא היו החלפות שנתן לאחיו והחלפות שנתן לבנימין ממיין אחד.³

-ג-

בספר סדר פרשיות להאדר"ת (עה"ת) במגילה (טו ב) דרשו חז"ל, אמר רבי בנימין בר יפת, רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן" (אסתר ח טו) וכו'. **ומקשים**

בספר קהלת יצחק כתב כן בשם מו"ה חיים ברלין נ"י בן הגאון הנצי"ב.¹
² הו"ד בקול אליהו (כאן אות מג).
³ יעו"י בספר קול אליהו (עה"ת אות ב) דלפי דבריו לכאורה מה דילפינן שהלחות היו שוות נלמד מתיבת שני, וכמו שפ"י מהרז"ו (על המדרש רבה, כי תשא מא ז) בד"ה לחת כתיב. ולפי דבריו מה שכתב חלפת חסר וא"ו אינו מורה על שהיו שוות, וע"כ צריך לפרש כמו שנתבאר במרומי שדה שהחלפות של בנימין היו גרועות משל אחיו ולכן כתיב חסר וא"ו.

ונראה דקושיא זו היא לפי מה שנתבאר בפרדס יוסף שכולם קיבלו אותם חלפות.

שם: ושמעתי מהמופלג מהר"ל במהר"ש ז"ל, עפ"י מש"כ המפרשים מה שנתן חלפות, הוא לפי שקרעו בגדיהם לעיל (מקץ מד יג) "ויקרעו שמלתם" וכו', כשמצאו הגביע, ע"כ נתן להם זוג בגדים חדשים, וזהו שכתוב חלפות שיהליפו בגדיהם. ובספר הישר איתא שיוסף הודיע לבנימין שיתן הגביע באמתחתו לצער את אחיו, וא"כ הוא לא קרע כלל בגדיו ולא היה צריך ליתן לו בגדים אחרים, אלא רמז רמז לו, עכ"ל.

וע"ע בבועל הטורים (פנחס כו טל) בד"ה לשפופם משפחת השופני. וכו', ויש פ"י בכל תיבה ותיבה, לומר שהיה לו פה ולא גלה על אחיו במכירת יוסף (ב"ר עא ה).

ע"י בפ"י הרא"ש עה"ת ובחזקוני (שם) מש"כ בזה.

ובאמרי אמת (ליקוטים ענין נישואין עמי 204) כתב: אך אפשר לומר שזה היה משום הדורון דרשא שהיה חייב לו כדאיתא ברש"י (מקץ מג כט) שלא ראה חופתו, עכ"ל.

יש בו גם רמז וכמו שכתב ביסוד ושורש העבודה (שער התשיעי ריש פרק ב), חמ"ש חלפות שמלות, חמ"ש ר"ת חודש מועד שבת יחלף שמלותיו, כן כתוב בספרים, עכ"ל.

ד"ש כאן הרמזו שעתיד לצאת ממנו בן שעתיד לצאת בחמשה לבושי.

ונראה בזה בהקדם קושיית המהרש"א בחידושי אגדות (שם ד"ה רמז לו): **וא"ת אכתי תקשי דאיכא קנאה במה שנתן לבנימין ג' מאות כסף ולא נתן כן לשאר אחיו ולא נזהר שרמז לו בזה וכו' עכ"ל**.⁶

ונראה דקושיא אחת מתורצת בחברתה, דמכיון שנתן לו חמש חלפות, לרמז לו שעתיד לצאת ממנו בן וכו', א"כ למה לו עוד חליפה ששית, ובודאי סגי "בחמש"⁷, ולכן העדיף לתת לו שוויה של החליפה הששית, והוא הסכום של שלש מאות כסף. [ואף שהוא סכום הגון, אפשר שחליפה שלהם כך שוויה, וסמוכין לדברינו ממה שכתוב בלקוטים מהגר"א (בשנות אליהו, סוף זרעים) דחמש חלפות של בנימין, היו שווים בדמיהן, כמו חליפה אחת שלהם, וא"כ החלפות שלהם שווים היו הרבה].

ומיושב שפיר מה שנתקשה בסדר פרשיות, מה שלא נתן לו עוד חליפה ששית, משום שע"ז נתן לו שוויה [פ"י שלש מאות כסף].

וממילא מתורצת ג"כ קושיית המהרש"א, דאכתי איכא קנאה במה שנתן לבנימין ג' מאות כסף וכו', משום דלהמתבאר הכסף הוא תמורת החליפה הששית, א"כ אין שייך כאן קנאה, ודו"ק.

-ה-

גם מיושב שפיר מה שהקדים הכתוב נתינת השלש מאות כסף לנתינת החמש חלפת שמלת, אף דלכאורה היה לו לסיים ענין החלפת. **והוא דמכיון דהשלש מאות כסף היו עבור שוויה של החליפה שנתן לאחיו, לכן כתוב קודם מה שנתן לו כנגד מה שנתן לכולם, והוא שוויה של החליפה שנתן להאחים, ורק אח"כ נתן לו החמש חלפת לרמז על העתיד שיצא ממנו בן וכו'. גם אתי שפיר מה שנתן לו רק חמש חלפות, ודו"ק**.⁸

-ו-

בדרשות חת"ס (ח"א עמוד קנה) בד"ה ספ"ק דמגילה וכו', ומקשים מה ענין צערו של אותו צדיק לכאן, התם בדין נתקנאו בו אחיו, אבל הכא למה יתקנאו בבנימין, והוא "אחיו גם מאמו טפי משאר אחים". ותו קשה תרצת חמש חלפת שמלת, אבל מה נתרץ בשלש מאות כסף וכו', עכ"ל.

ונראה דקושיא אחת מתורצת בחברתה, והוא דעל השלש מאות כסף באמת לא התקנאו, דהא סו"ס "הוא אחיו טפי משאר אחיו" [דהוא גם אחיו מאמו]. ורק ממה שנתן גם חמש חלפות ולהם חליפה אחת, הא סו"ס הוא שגרם לרדת למצרים וכו', ודו"ק. וכבר כתב עדי"ז בפ"י הרא"ש (וישב לו א).

לתגובות במייל: a0527677650@gmail.com